

Yönetim, Ekonomi ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi

2024, 8(2): 33-49

DOI: [10.21325/jotags.2024.1542](https://doi.org/10.21325/jotags.2024.1542)

ISSN: 2587-0785 Dergi web sayfası: <https://www.yepad.org>

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Şehir Markalaşması Sürecinde Yavaş Şehir Politikalarının İncelenmesi: Köyceğiz Örneği

*1

Bilim Uzmanı Ece Önal, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, e-posta: onalece1@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-6641-612X

Prof. Dr. Kadri Gökhan Yılmaz, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, e-posta: g.yilmaz@hbv.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-3702-1070

Doç. Dr. Tuba Tokuçoğlu, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, e-posta: tuba.tokucoglu@hbv.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-3203-1210

Öz

Yavaş şehirler, küreselleşmenin yarattığı hızlı ve stresli şehir yaşamına bir alternatif olarak ortaya çıkan bir kavramdır. Araştırmada; bir şehir markalaşması yöntemi olan yavaş şehir modeli, paydaşlar gözüyle değerlendirilmiş ve şehir markalaşması sürecine ilişkin görüş ve önerilerde bulunulmuştur. Şehir markalaşması yöntemi olarak nitelendirilen yavaş şehir Hareketinin kriterleri ile paydaşların Yavaş şehirlere yönelik algılarını ve uygulayış biçimlerini incelemek amacıyla nitel araştırma yapılması uygun görülmüştür. Araştırmada, Köyceğiz İlçesi'nden 10 paydaş ile derinlemesine görüşme yöntemi ile veri toplanarak içerik analizi yapılmıştır. Araştırmada, paydaşların yavaş şehir kriterlerini uygulama konusunda motivasyon kayıpları yaşadıkları, ekonomik anlamda yeterince gelişim sağlayamadıkları görülürken bunun yanında bölgede ağırlıklı olarak nüfus artışı, trafik sıkışıklığı, hızlı yapılaşma sonucu yeşil alanların azalması ile birlikte çevre ve altyapı sorunlarının oluştuğu sonucuna varılmıştır. Yerel halkın yavaş şehir uygulamaları konusunda bilinç düzeylerinin yeteri kadar geliştirilmediği ve yavaş şehre yönelik şehir kimliği-imajı oluşturulmadığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yavaş Şehir, Sürdürülebilirlik, Pazarlama, Paydaş

Makale Gönderme Tarihi: 3.9.2024

Makale Kabul Tarihi: 21.11.2024

Önerilen Atıf: Önal, E., Yılmaz, G, K. & Tokuçoğlu, T. (2024). Şehir Markalaşması Sürecinde Yavaş Şehir Politikalarının İncelenmesi: Köyceğiz Örneği, *Yönetim, Ekonomi ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 33-49.

© 2024 Yönetim, Ekonomi ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi.

¹ Bu Makale "Şehir Markalaşması Sürecinde Yavaş Şehir Politikalarının İncelenmesi: Köyceğiz Örneği" isimli Yüksek Lisans Tezinden Üretilmiştir.

RESEARCH PAPER

Assessment of Cittaslow Policies Within The Context Of City Branding Process: Case Study of Koycegiz

MSc Ece Önal, Ankara Hacı Bayram Veli University, Graduate Education Institute, e-posta: onalece1@gmail.com

ORCID ID: [0000-0001-6641-612X](https://orcid.org/0000-0001-6641-612X)

Prof. Dr. Kadri Gökhan Yılmaz, Kadri Gökhan YILMAZ, Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Economics and Administrative Science, e-posta: g.yilmaz@hbv.edu.tr

ORCID ID: [0000-0002-3702-1070](https://orcid.org/0000-0002-3702-1070)

Assoc. Prof. Dr. Tuba Tokuçoğlu, Ankara Hacı Bayram Veli University, Graduate Education Institute, e-posta: tuba.tokucoglu@hbv.edu.tr

ORCID ID: [0000-0002-3203-1210](https://orcid.org/0000-0002-3203-1210)

Abstract

Slow Cities have emerged as an alternative to the fast and stressful urban life created by globalization. This concept encompasses principles such as tranquility, sustainability, promoting local production, and community development. In this study, the Slow City model, which is a city branding method, has been evaluated from the perspective of stakeholders, and their views and suggestions regarding the citybranding process have been discussed. Conducting qualitative research to examine the criteria of the Slow City Movement, which is considered a city branding method, and stakeholder's perceptions and implementation methods towards SlowCities has been deemed appropriate. The study universe consisted of 10 stakeholders from the Köyceğiz District, and in-depth interviews were conducted to collect data, followed by content analysis. The research revealed that stakeholders experience motivation losses in implementing the Slow City criteria, and they have not achieved sufficient economic development. It was also concluded that the region is predominantly experiencing population growth, traffic congestion, a decrease in green areas due to rapid urbanization, and the emergence of environmental and infrastructure problems. Additionally, it is observed that the local community's awareness of Slow City practices is not sufficiently developed, and a city identity image for Slow Cities has not been established.

Keywords: Cittaslow, Sustainability, Marketing, Stakeholder

Received: 3.9.2024

Accepted: 21.11.2024

Suggested Citation: Önal, E., Yılmaz, G. K. & Tokuçoğlu, T. (2024). Assessment of Cittaslow Policies Within The Context of City Branding Process: Case Study of Koycegiz, *Journal of Management, Economic and Marketing Research*, 8(2), 33-49.

© 2024 Journal of Management, Economic and Marketing Research

GİRİŞ

Endüstri Devrimi'yle birlikte kitlesel üretim, insan hayatının hız ile tanışmasına sebep olmuştur. Endüstriyel dönemin başlamasıyla birlikte insanların çalışma koşulları değişmektedir. Hızlı üretime ve hızlı yaşama ayak uydurmaya çalışan insanlık hızlı tüketime ve birçok işi makinelerle yapmaya başlamaktadır (Özkan, 2011: 1).

Hızlı yaşam stili, zamanla hızlı yemek kültürünü de oraya çıkarmış, hızlıca hazırlanan ve hızlı bir şekilde tüketilen yemekler insanların günlük hayatlarına dâhil olmaya başlamıştır. Hızlı tüketim insan hayatının her alanında etkisini göstermeye başlarken hızlı ve sağlıklı yemek kültürü aynı zamanda insan hayatının kaliteli ve uzun olmasındansa insan ömrünü kısaltan yani hayatı da hızla tüketmesine sebep olan bir yaşam stili haline gelmektedir. İnsan hayatını ve yerel üretimi etkileyen bu yaşam stiline artan tepkiler sonucu 'yavaş hareketi' ortaya çıkmıştır (Pietrykowski, 2004: 313-314).

Yavaş akımı, standardizasyonu, küreselleşmeyi ve kitlesel üretimi ön plana çıkaran ekonomik gelişime karşı dirençli; yereli destekleyen, bireysellik ve çeşitliliği önemseyen, adil, temiz ve sağlıklı olan üretimleri odak noktası olarak belirlemiştir (Dickinson, Lumsdon, 2010: 2).

Yavaş Yemek hareketi, hızlı ve endüstriyel gıda üretimi ve tüketimine karşı çıkan bir harekettir. Carlo Petrini tarafından 1986 yılında İtalya'da kurulan Yavaş Yemek hareketi, geleneksel gıda kültürünü koruma, yerel tarımı destekleme ve sürdürülebilir gıda sistemlerini teşvik etme amacı gütmektedir. Hareketin temel felsefesi, "iyi, temiz ve adil" gıda anlayışını benimsemektir (Petrini, 2013: 2-4).

Yavaş Şehir hareketi de Yavaş Yemek hareketi gibi temiz çevre, iyi gıda, sürdürülebilir ekonomi, geleneksel yaşam kültürlerini korumaya ve gelişimine odaklanmaktadır (Knox, 2005: 6).

Yavaş şehirleri diğer şehirlerden ayıran; şehrin kendine özgü kimliğini koruyan standardize edilmemiş, çevreye ve yerel halkın kimlik özelliklerine duyarlı, o bölgenin yerel üretimini, tatlarını, doğal enerji kaynaklarını gözetken şehirler olmasıdır (Özgen, 2012: 135).

YAVAŞ HAREKETİ VE GELİŞİMİ

Yavaş hareketinin kurucusu İtalyan asıllı Carlo Petrini, endüstrileşen ve kalitesi günden güne düşen gıda sektörüyle mücadele etmek için 1980 yılında birkaç arkadaşıyla Arcigola adında kâr amacı gütmeyen bir gıda birliği kurmuştur. Bu birlik, 1986 yılında İtalya'da bulunan tarihi Piazza di Spagna meydanında McDonald's şubesi açılmasına tepki olarak Yavaş Yemek Hareketini başlatmış ve günümüzde 132 ülkenin de katıldığı bir hareket haline gelmiştir. 3 Kasım 1987 yılında Gambero Rosso adlı gıda dergisinde Yavaş Yemek Hareketinin manifestosunun yayınlanmasıyla bu hareket tescilli hale gelmiştir (Petrini ve Padovani, 2005: 111).

Yavaş yemek hareketi, yavaş kültürünün ortaya çıkmasını sağlamış ve hareketin kurucusu Petrini (2005) 1987 yılında yayınlanan manifestoda başlattıkları eylemliliği şu şekilde ifade etmiştir:

"Fast (Hızlı) virüsüne ve buna bağlı bütün yan etkilere karşı önlem almalıyız. Bu sebeple biz, dinamik yaşamın yerine rahat yaşamı öneriyoruz. Etkin olmayı çılgınlıkla bir tutanlara karşı, uzun ve yavaş zevkin yaşanmasıyla temin edilen uygun miktarda duygudan oluşan bir aşı öneriyoruz. Bugünden itibaren bütün fastfood'ların (hızlı yemek) yerini SlowFood'lar (Yavaş Yemek) alsın. Başka bir ifadeyle, yemek masası damak zevkine iade edilsin" (s. 112).

Yavaş şehir hareketi de yavaş yemek akımından ortaya çıkarak aşırı tüketim ve hız olgusunun insanları mutlu etmediği ve insanlara yaşadıkları bölgelerde; kendine yetebilen, huzurlu, güvenli ve sürdürülebilir yaşam alanları kazandırmak ve/veya bu değerleri korumak için başlatılmıştır (<https://cittaslowturkiye.org/tr/cittaslow-hareketi/>).

Yavaş Şehir hareketi, yerel kültürlerin, ürünlerin korunmasını, şehrin çekici ve prestijli özelliklerinin yerel pazarda sunulmasını, iyi tarımın geliştirilmesini, yerele ait el sanatlarının, gastronomik özelliklerinin korunmasını ve gelişimini hedeflemektedir. Yavaş şehir kriterleri bağlamında eşitlik

olgusu üzerinde doğrudan durulmasa da yerel üretimin desteklenmesi sonucu oluşan ekonomik gelişimle dolaylı yoldan üzerinde durulmaktadır (Mayer, Knox, 2006: 328).

Yavaş Şehir Hareketinin ve Uluslararası Yavaş Şehirler Birliğinin Oluşumu

1987'de başlayan yavaş yemek hareketi, İtalya'nın orta ölçekli şehirlerinde etkilerini göstermeye başlamış hareketin kurucusu Petrini'ye göre (2005) "kârdan önce keyif, şirketten önce insan, hızdan önce yavaşlık" gelmeye başlamıştır (s. 155). Yavaş yemek hareketinin başarısı; Greve kenti Belediye Başkanı Paola Saturnini'yi bu akımın kentlerde de uygulanabilirliği üzerine düşündürmüştü ve Petrini'ye 1997 yılında bu fikri önermiştir. Planladığı bu projede aktörler sadece müşteriler, restoranlar ve zanaatkarlar değil kurum ve kuruluşların da dâhil olması düşünülmektedir. Bu projeye ilk belediye başkanları dâhil edilerek "şehirseldürülebilirlik" manifestosu yayımlanarak, İtalyan Ulusal Belediyeler Birliği'nde (ANCI) 20 Temmuz 2000'de Yavaş Şehirler Birliği kurulmuştur (Petrini ve Padovani, 2005: 155-157).

Yavaş Şehir Hareketine Katılma Süreci ve Üyelik Şartları

Uluslararası Yavaş Şehirler Birliğine başvuru için ön koşul olarak nüfusu 50.000'in altındaki kentler üye olabilmektedir. Bunun haricinde birliğe üye olabilmek için kentlerin sağlaması gereken birtakım kriterler bulunmaktadır. Yavaş Şehirler Birliği'nin Resmi Türkiye web sitesinde kentlerin sağlaması gereken zorunlu kriterleri içeren politikaları şu şekilde sıralanmaktadır (<https://cittaslowturkiye.org/tr/uyelik-sureci-ve-kriterler/>):

1. Çevre Politikaları
2. Altyapı Politikaları
3. Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları
4. Tarım, Turizm ve Zanaatkarlığa Dair Politikalar
5. Misafirperverlik, Farkındalık Ve Eğitim Planları

YAVAŞ ŞEHİRLERDE PAZARLAMA STRATEJİSİ

Yavaş şehir hareketi (Cittaslow), turizm, yatırım ve yaşam kalitesi gibi konularda kendini geliştirme çalışmaları ile markalaşarak rekabet avantajı kazanma avantajı elde edilmesine yönelik planlamalar doğrultusunda marka şehir kapsamına girmektedir. Fakat yavaş şehir hareketi sadece şehir markalaşması amacıyla değil aynı zamanda sürdürülebilir bir yaşam oluşturmaya yönelik geliştirilmiş bir stratejidir (Yılmaz vd., 2016:4).

Yavaş Şehir ve Marka Konumlandırması

Yavaş Şehirler için marka konumlandırması yaparken, bölgenin sahip olduğu değerler belirlenmeli ve Yavaş şehir hareketinin tüm paydaşlarının katılımıyla kabul gören çalışmalar yürütülmelidir. Kitle turizmi yerine kişisel bir deneyim sunmayı amaçlayan yavaş şehir pazarlamasında uygun kaynakları yoğun tüketime dayalı hizmetten ziyade çevreye duyarlı, yerel kültürü ve üretimi destekleyen çalışmalar yapılmasına dikkat edilmesi gerekmektedir. Oluşturulan bu profile uygun olan ziyaretçi kitlesi belirlenirken en öncelikli özellik çevreye duyarlılık olması gerekmektedir. Pazarlama çalışmaları yaparken tüm paydaşlar bu duyarlılık konusunda bilinçlendirilmelidir (Zengin, Genç, 2018: 589-590).

Yavaş şehir bölgelerini ziyaret eden kişi profili bir marka görme talebinde olacaktır. Yavaş şehir hareketinin belirli politikalar çerçevesinde oluşturulduğu için şehri ziyaret eden kişilerin profili de bu bağlamda belirlenmiş olacaktır (Güneş vd., 2015: 5).

Yavaş Şehir Logosu ve Sloganı

Yavaş şehir hareketinin resmi sloganı "Birlikte Daha İyi Yaşamak"tır (<https://www.cittaslow.org/content/philosophy>). Slogan, yavaş şehir hareketinin temel felsefesini ve hedefini ifade etmektedir. Yavaş şehir, toplumların, doğanın ve yerel değerlerin korunması, sürdürülebilirlik, yaşam kalitesinin artırılması ve insanların daha iyi bir yaşam sürmesi amacıyla çalışmaktadır. "Birlikte Daha İyi Yaşamak" sloganı, şehirlerin yerel halkın katılımı ve dayanışmasıyla

daha iyi bir yaşamın mümkün olduğunu vurgulamaktadır. Sloganın taşıdığı anlam ile birlikte, yerel halk, yerel üreticiler ve yerel yönetimin öneri ve görüşlerine dayalı yerel bir politika geliştirmek, , doğayı korumak, yerel ekonomiyi desteklemek ve toplumun refahını artırmak için birlikte çalışmanın önemi vurgulanmaktadır (Stanowicka vd., 2023:4).

Şekil: Yavaş Şehir Logo

Kaynak: <https://www.cittaslow.org/>

Yavaş şehir logosu, yavaş ve sakin bir yaşam tarzını temsil etmesi için bir salyangoz olarak tasarlanmıştır. Logo, yavaş gelişim anlamına gelmemektedir. Sakin bir yaşam tarzında kaliteyi arttırmaya yönelik bir anlam taşımaktadır. Yavaş şehir logosu, bu ağa üye olan tüm şehirlerin tanıtım materyallerinde, faaliyetlerinde kullanılmaktadır (Stanowicka vd., 2023:4).

Yavaş Şehir Birliği Misyonu ve Felsefesi

Yavaş şehir hareketi, Toskana'nın küçük bir kasabası olan Greve'de doğmuştur. Kasabanın yaşam kalitesini iyileştirmeye dayalı bu yaklaşım Bra, Orvieto, Positano belediye başkanları tarafından ve Yavaş Yemek Hareketinin Kurucusu Carlo Petri'nin desteği ile birliğin adımları atılmıştır. Yavaş Yemek ilkelerini taşıyan şehirlerle birlikte yavaş şehir ağı kurulmaya başlamıştır. Cittaslow Birliği'nin temel misyonu ekogastronomi kavramlarını günlük yaşam pratiğinde uygulayarak, Yavaş Yemek felsefesini yerel topluluklara ve şehirlerin yönetimine entegre etmektir (<https://www.cittaslow.org/content/association>).

Yavaş Şehir Birliği'nin benimsediği 'İyi Yaşam' felsefesi insanların kasabalarında kolay ve keyifli bir şekilde yaşayarak hizmetlerden eşit şekilde yararlanma imkânına sahip olmayı içermektedir. Yavaş yaşamak, acele etmeden ilerlemek anlamına gelmektedir. Latince'de bu kavrama "festinalante" denmektedir. Yavaş şehirde yaşamak ve yönetmek günümüzün modern trendlerinden ziyade sıradan bir yaşam tarzını benimsemeyi ifade etmektedir (<https://www.cittaslow.org/content/philosophy>).

Yavaş Şehirlerle İlgili Yapılan Akademik Çalışmalar

Coşar (2013), Seferihisar beldesinde yavaş şehir kavramının ziyaretçiler ile yerel halkın üzerindeki etkilerini ve sürdürülebilir turizme yönelik motivasyonlarını analiz etmeyi amaçlamıştır. Nitel araştırma yöntemi kullanılan bu çalışmada yerel halk, ziyaretçiler, turizm işletmeleri ve Seferihisar Belediye Başkanı örnekleme dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre yerel halk üzerinde turizm faaliyetlerinin ekonomik açıdan gelişme sağlayacağı fakat buna bağlı olarak kültürel unsurların ticarileşmesinden kaynaklı değerlerinin yitirilebileceğine vurgu yapmaktadır. Yavaş şehir oluşumunun doğal ve kültürel değerlerin korunması konusunda olumlu etki yaratabileceğine karşılık aynı zamanda göçlere bağlı nüfus artışından kaynaklı çevre altyapı sorunları ile karşılaşılabilceği sonucuna varmaktadır.

Çakıcı, vd. (2014), Seferihisar halkının yavaş şehir hareketini algılayış biçimlerini anlamak, yavaş şehir hareketinin çevresel, kültürel, ekonomik etkilerini analiz edebilmesi amaçlamıştır. Araştırma yerel halkınyavaş hareketi hakkındaki algıları, yaşam doyumları ve yavaş hareketine ilişkin desteklerini analiz etme amacıyla yapılmaktadır. Araştırmanın sonucunda yavaş hareketiyle birlikte kültür, refah, çevre açısından olumlu etki yaratacağı bunun için de yerel yöneticilerin halkı bilinçlendirmesi,

amaçlardan ve hedeflerden sapma söz konusu olursa da halkın yerel yöneticileri uyarması gerektiği sonucuna varılmaktadır.

Tekin (2017), yavaş şehirleri ziyaret eden turistlerin yavaş turizm bağlamında profillerini incelemek bunun sonucunda da elde edilen profile yönelik yol haritası oluşturulması amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda bölgeyi ziyaret eden turistlerin, eğitim ve kültür seviyelerinin yüksek olduğu, evde de tatilde de yerel ve organik ürün tercih ettikleri, geri dönüşüme, sürdürülebilir mimariye, hava-su-gürültü kirliliğine karşı duyarlılıklarının yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmanın sonucunda turizm işletmelerinin çevreye duyarlı turist profiline uygun pazarlama stratejileri geliştirmeleri ve yavaş şehir kriterlerine uygun hizmet sağlamaları gerektiği sonucuna varılmıştır.

Çağay, (2019), araştırmasında yavaş şehir Seferihisar'ın turist bakış açısıyla algılanan yavaşlık kavramının düzeylerini ölçmek ve turistlerin yavaş tarzı ile çevreye duyarlılıkları arasındaki ilişkisi ölçmeyi amaçlamaktadır. Saha araştırması ile 410 katılımcı ile yapılan anket sonucunda bölgedeki algılanan yavaşlık düzeyinin yüksek olduğu, turistlerin yavaş yaşam tarzı ile çevre duyarlılıkları arasında pozitif bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmacı diğer yavaş şehirlerde de turistlerin yavaş algılarının belirlenmesinin uygulamalara dair eksiklerin giderilmesi ve yavaş kültürünün başarılı bir şekilde devam ettirilmesinin önemine vurgu yapmaktadır.

Yüksel, vd (2020), Muğla iline bağlı Akyaka ilçesinin yavaş şehir olmasının bölgeye etkilerini, yerel halkın bilinirlik düzeyini ve turizm paydaşlarına etkilerini nitel veri analizi ile inceleyerek bölgeye uygun olmayan olumsuz etkilere öneri sunmak amaçlanmıştır. Elde edilen veriler sonucunda yavaş şehir hareketinin bölgede 'aşırı turizm' etkileri ortaya çıkardığı, yerel halkın yavaş şehir ve aşırı turizm hakkında bilgi sahibi olduğu, yerel halkın bölgeye olan aşırı talepten kaynaklı yaşanan altyapı sorunlarından, fiyat artışlarından olumsuz etkilendiği sonucuna varılmaktadır.

Uslu ve Avcı (2020), Köyceğiz'de yerel halkın yavaş şehir hareketine yönelik bakış açısını incelemek amacıyla 404 katılımcı ile anket yöntemiyle veri toplanmıştır. Elde edilen veriler çevresel, altyapı, ekonomik, kültürel ve sosyal uyum etkileri başlıklarıyla değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda yerel halkın bakış açısı ile ekonomik etkileri arasında negatif ve anlamlı olduğu buna karşılık çevresel etkiler ve sosyal uyum ilişkileri açısından pozitif ve anlamlı sonuçlar ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak ekonomi-memnuniyet ilişkisinin negatif devam etmesi durumunda yavaş şehir hareketinin yerel halk ve yerel yönetim işbirliğini devam ettirmek konusunda olumsuz sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir.

Kodaş ve Özçelik (2022), araştırmalarında Halfeti Yavaş Şehrini ziyaret eden turistlerin motivasyonunu ölçmeyi amaçlamaktadır. Nitel veri analizi tekniği ile 12 katılımcı ile elde edilen verilerin betimsel analizi sonucunda Halfeti'nin kültürel ve tarihi zenginliklerin varlığı, yavaş şehir olması, bölgeye özgü kültürel mutfağa sahip oluşu turistlerin bölgeyi ziyaret etme konusunda motivasyonlarını olumlu etkilediği sonucuna varılmıştır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda Halfeti'nin kültürel mirasını korumak ve geliştirmek adına restorasyon çalışmalarının geliştirilmesi gerektiği, sürdürülebilir mimariye uygun uygulamalar geliştirilmesi yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Akkoç (2023), araştırmasında yavaş şehir algısı ile bu kavramı destekleyemeye yönelik tutum arasındaki ilişkide çevresel kaygıların etkisini anlamlandırmayı amaçlamıştır. Sinop ili Gerze ilçesinde yerel halktan 187 katılımcı ile veri toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda yavaş şehir hareketinin desteklenmesinde 'Kültürel Etki ve Refah Etkisinin' pozitif ve doğrudan bir etkisi olduğu anlaşılırken 'Ekonomik Etki' bakımından anlamlı bir etki olmadığı ve yavaş şehir hareketinin yerel halk tarafından çevreye zarar verecek bir uygulama olmadığı tespit edilmiştir. Araştırmanın sonucunda yatırımların artması için yerel yönetimlerin yavaş hareketinin ekonomik etkileri konusunda yerel halkın bilinç düzeyini arttıracak çalışmalar geliştirmesi gerektiğine yönelik öneride bulunulmuştur.

Ulusal literatürdeki yavaş şehirler ile ilgili yapılan akademik çalışmalar incelendiğinde ilk yapılan araştırmaların çoğunlukla Seferihisar örneği üzerinden yapıldığı görülmektedir. Türkiye'de yavaş şehir ağına katılan kentlerin sayısı arttıkça örneklerin çeşitliliklerinin arttığı görülmektedir. Araştırmaya katılan bölgelerin artmasına karşılık çalışmaların tümünde yerel halk ve turistlerin yavaş şehir

motivasyonlarına ilişkin analizler yapıldığı görülmektedir. Bu durum yavaş şehirlerin paydaşlar gözüyle analiz edilmesi üzerine de bir çalışma yapılması gerekliliğini doğurmaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, yeni şehir markalaşması trendlerinden olan yavaş şehir modelini, markalaşma sürecinde aktif rol oynayan paydaşlar gözüyle değerlendirmek ve markalaşma sürecine ilişkin görüş ve önerilerde bulunmaktır.

Araştırmanın Yöntemi

Şehir markalaşması yöntemi olarak nitelendirilen yavaş şehirden hareketinin kriterleri ile yerel ve özel paydaşların uyguladıkları plan/projelerle ilişkisini analiz edebilmek için nitel araştırma yöntemi olan derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır.

Derinlemesine görüşme tekniği, birebir yapılan görüşmelerde araştırma konusu hakkında daha detaylı bilgi alabilmek için açık uçlu sorular sorulabilmesine imkân sağlamaktadır. Derinlemesine görüşme, sınırları belirlenmemiş ve görüşme yapılan kişinin deneyimlerine göre şekillenen esnek bir veri toplama tekniği olarak diğer görüşme tekniklerinden ayrılmaktadır (Tekin, 2006: 101-102). Katılımcıların araştırma konusu hakkındaki bilgi ve deneyimlerini daha net ortaya koyabilmek için bu teknikten faydalanılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini 2018 yılında yavaş şehir unvanı alan Köyceğiz ilçesinin paydaşları oluşturmaktadır. Yavaş şehir olma sürecine paydaş olarak, yerel yönetim aktörleri, otel işletmecileri, restoran işletmecileri, yerel üreticiler, esnaf ve zanaatkarlar dâhil olmaktadır. Örnekleme belirlenirken araştırmacının bölgesel yakınlığı ve gözleme dayalı değerlendirmelerde bulunabileceği yer seçilmiştir (Croswell, 2005; akt. Yener, Abdülkadir, 2007:396). Araştırmada elde edilecek verilerin niteliğini arttırabilmek ve araştırılan konu hakkında en nitelikli bilgilere sahip kişilere ulaşabilmek adına kartopu örnekleme tekniği kullanılmıştır (Patton, 2005; akt. Baltacı, 2018:253).

Köyceğiz İlçesi'nde Yavaş Şehir Köyceğiz Koordinatörlüğü'nden edinilen bilgiler ve referanslar ışığında örneklem oluşturularak alan araştırması ile ilgili kişi ve kuruluşlar örnekleme dâhil edilmiştir. Nitel bir araştırma yöntemi olan derinlemesine görüşme tekniğinde elde edilen sonuçların evrene genellemesi gibi bir durum olmayacağı için, istatistiksel temsil yerine örneklem seçiminde en derin bilgi alabilecek kişiler örnekleme dâhil edilmiştir (Rubin ve Rubin, 2005:73). Örneklemin sayısı yerine elde edilecek bilgi niteliği gözetilerek, araştırmacının gereksinim duyduğu bilgiyi alabilecek 10 nitelikli kişi ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yin (2011) nitel araştırma yöntemi olan derinlemesine görüşme tekniğinde nitelikli 7-12 arasında katılımcılı örneklemin kabul edilebilir sonuçlar ortaya koyabileceğini ifade etmektedir. Bu sebeple araştırma kapsamında 10 katılımcı ile görüşmeler gerçekleştirilmiş, verilen cevaplar kapsamında doyumluğa ulaşıldığında görüşmeler sonlandırılmıştır.

Veri Toplama ve Verilerin Analizi

Araştırmada veri toplarken örnekleme yer alan yavaş şehir paydaşlarını oluşturan kamu aktörlerinin, turizm işletmecilerinin, yerel üreticilerin, esnaf ve zanaatkarların; araştırılan konu hakkındaki eylemleri, gözlemleri ve görüşlerini en iyi şekilde analiz edebilmek adına derinlemesine görüşme tekniği ile görüşmeler yapılması nitel analiz için uygun görülmüştür. Veri toplamak için oluşturulan görüşme sorularında yavaşşehir olma kriterleri esas alınmış ve bu kriterler bazında paydaşlara araştırma ile alakalı doğrudan ve dolaylı sorular yöneltilmiştir. Bunun yanında ilgili literatür incelendikten sonra araştırma soruları oluşturulurken Yüksel vd. (2020: 261)'in turizm paydaşları gözüyle yaptığı araştırma ve Kaya (2011: 96) yavaş işletmecilik üzerine yaptığı araştırma sorularından faydalanılmıştır. Köyceğiz yavaş şehir olma sürecinde oluşturulan 3 kişilik danışma kurulundan bir belediye çalışanı ve bir akademisyen olmak üzere 2 kişi ile yavaş şehir kapsamında markalaşma süreci

geliştirilen ve Muğla Sanayi ve Ticaret Odası'ndan alınan verilere göre Köyceğiz bölgesinde odaya kayıtlı üretim ve ihracat yapan 7 adet üreticiden tarım ve gıda üretimi gerçekleştiren 2 üretici ile, zanaatkarların hizmette bulunduğu yaklaşık 10-12 kişilik Sanat Sokağı esnafından 2 kişi ile, Köyceğiz Kordon Bölgesinde bulunan otel ve restoran niteliği taşıyan 6 turizm işletmesinden 2 işletme ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir (<http://www.mutso.org.tr>). Araştırma kapsamında potansiyel kartopu örnekleme tekniği ile 50 paydaşa ulaşıldıktan sonra elde edilen referanslar kapsamında alanında nitelikli 8 paydaş ile görüşmeler yapılmış ve son olarak kırsal kesimde yaşayan ve tarımsal üretimlerini gerçekleştiren 2 üretici ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Toplamda 10 kişi ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır.

Araştırmada kişilerden görüşme tekniği ile elde edilen cevaplar doğrudan aktarılmıştır ve kimlikleri açıklanmadan kodlama yaparak bulgular işlenmiştir. Kodlamalara göre A kişisi akademisyen, B belediye çalışanı, İ1, İ2 otel ve restoran işletmecisi, Ü1, Ü2, Ü3, Ü4 üreticileri, Z1 ve Z2 zanaatkârları temsil etmektedir. Katılımcılara yapılan görüşmeler sonunda cevaplar doğrudan aktarılmıştır. Tümevarımcı bir analiz türü olması ve araştırılan konu hakkında derinlemesine bir sonuç elde edilebilmesi amacıyla içerik analizi yöntemi uygun görülmüştür (Baltacı, 2017: 8). Katılımcılar yerel yönetim, otel ve restoran işletmecisi, esnaf ve zanaatkâr ve tarım üreticisi olmak üzere ayrılmaktadır. Bu sebeple kendilerine yöneltilen sorularda katılımcılara yönelik yavaş şehir kriterleri temel alınarak farklılık göstermektedir. Tüm katılımcıların "Yavaş Kavramı" hakkındaki görüşlerini alabilmek adına bir adet ortak soru sorulmuştur. Katılımcıların yavaş şehir politikalarına ilişkin algılama ve uygulama biçimlerini en doğru şekilde anlamlandırabilmek adına bulgular, ilgili politikalar bağlamında kategorize edilerek içerik analizi yapılmıştır.

BULGULAR

Araştırma kapsamında yavaş şehir markalaşması sürecine yönelik paydaşların görüşlerini analiz edebilmek adına tüm paydaşları ilgilendiren, yavaş şehir kriterlerine yönelik sorular yöneltilmiştir. Bulgular yavaş şehir olmak için zorunlu kriterler içeren beş politika çerçevesinde analiz edilmiştir. Farklı kesimlerden ve sektörlerden seçilen katılımcılara yöneltilen sorular kendi sektörlerine göre farklılık göstermektedir. Katılımcılar sadece 'Yavaş' kavramına yönelik algılarını analiz edebilmek adına bir tane ortak soru sorulmuş ve bulguların en sonunda ayrı bir başlık altında incelenmiştir.

Araştırma Soruları:

- "Yavaş kavramı sizin için ne ifade etmektedir?" sorusu tüm katılımcılara sorulmuştur.
- "Yavaş şehirlerin en önemli özelliklerinden biri nüfusun az olması ve kitlesel hizmet yerine kişiselleştirilmiş hizmetlerin verilmesidir. Olası nüfus artışı kişisel hizmet sağlamak konusunda sorun oluşturur mu? Nüfus artışı ile ilgili öngörüleriniz nelerdir?" sorusu yerel yönetim paydaşları olan A ve B kodlu katılımcılara,
- "Yavaş Şehir Kültürünü korumak için aldığınız çevresel kararlar nelerdir?" sorusu turizm işletme sahipleri olan İ1 ve İ2 katılımcılara,
- "Bölgede artan araç sayısı trafik problem oluşturmakta bu da yavaş şehir algısına zarar verebilmektedir. Bu değişime yönelik hangi çalışmalar gerçekleştirildi?" sorusu A ve B kodlu katılımcılara,
- "Yavaş kültürüyle birlikte işletmenizin altyapısına ilişkin yaptığınız değişiklikler nelerdir?" sorusu İ1 ve İ2 kodlu katılımcılara,
- "Yavaş şehir kriterlerine göre işletme kapasiteleri nüfusa oranla korunmaktadır. Mevcut kapasiteniz talep edilen hizmeti karşılamaya yetiyor mu?" sorusu İ1 ve İ2 kodlu katılımcılara,
- "Kırsal bölgede yaşayanların sosyal hizmetlere erişimlerini kolaylaştırmak için hangi çalışmalar yapıldı, buna yönelik hizmet alabildiniz mi?" sorusu Ü1, Ü2, Ü4 kodlu katılımcılara,
- "Bölgenizde çözülmesini gereken altyapı sorunları var mı varsa nelerdir?" sorusu Ü1, Ü2, Ü4 kodlu katılımcılara,

- “Yavaş şehir kriterlerinden biri olan yereli destekleme ve yerel ürün kullanımını yaygınlaştırmaktır. Yerel üreticilerle yavaş şehir uygulamasında nasıl iş birlikleri yapıldı? Yerel üreticilere yönelik teşvik programları nelerdir?” A ve B kodlu katılımcılara,
- “Bölgedeki yerli üreticileri destekleyici çalışmalardan bahsedebilir misiniz?” sorusu A, B kodlu katılımcılara,
- “Restoranlarınızda Yavaş Yemek kriterlerine göre yerel ve doğal ürün kullanım oranınız nedir?” sorusu İ1, İ2 kodlu katılımcılara,
- “Bölgedeki işletmelerden (otel, restoran, okul vb) ürünlerinizin kullanımına yönelik artış gözlemliyor musunuz?” sorusu Ü1, Ü2, Ü3, Ü4 kodlu katılımcılara,
- “İlaçsız ve GDO’suz tarıma yönelik denetimler ne sıklıkta uygulanıyor?” sorusu Ü1, Ü3, Ü4 kodlu katılımcılara,
- “Yavaş şehir olduktan sonra yerel ürününüzün değer kazandığını düşünüyor musunuz?” sorusu Ü1, Ü2, Ü4 kodlu katılımcılara,
- “Bölgenizdeki yerli üretimi destekleyici teşvik programlarından bahsedebilir misiniz?” sorusu Ü1, Ü2, Ü3, Ü4 kodlu katılımcılara,
- “Bölgeye özgü yerel iş kolları var mı varsa yavaş şehir hareketinin bunlara katkıları nelerdir?” sorusu Z1, Z2, Ü3 kodlu katılımcılara,
- “Yavaş şehir hareketinin işlerinize katkısı olduğunu düşünüyor musunuz bu hareket kapsamında size yüklenen sorumluluklar nelerdir?” sorusu Z1, Z2, Ü3 kodlu katılımcılara,
- “Yerel ve geleneksel kültürel etkinliklerin korunması ve değerlerinin arttırılması için hangi çalışmalar yapıldı?” sorusu Z1, Z2 kodlu katılımcılara,
- “Köyceğiz yavaş şehir olma sürecinde yerel halkı bilinçlendirmek yaptığınız çalışmalardan bahsedebilir misiniz?” sorusu A, B kodlu katılımcılara,
- “Bölgeyi ziyaret eden turistlerin ve yerel halkın yavaş şehir bilinci hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?” sorusu İ1, İ2 kodlu katılımcılara,
- “Bölge yavaş şehir olmadan önce sürece dair size verilen bilgiler ve eğitimlerden bahsedebilir misiniz?” sorusu Ü1, Ü2, Ü4 kodlu katılımcılara,
- “Yerel yönetimlerin yavaş şehir üzerine farkındalık kazanılması için yaptığı çalışmalardan bahsedebilir misiniz?” sorusu Z1, Z2, Ü3 kodlu katılımcılara sorulmuştur.

Çevre Politikalarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan kişilere yavaş şehir hareketinin çevre politikalarına ilişkin kriterleri kapsamında sorular iletilmiştir. Yöneltilen sorularla Köyceğiz yavaş şehir olduktan aldıkları çevresel kararlar ve uygulamalara ilişkin bilgilerin yanı sıra öngörülebilecek olası çevresel sorunlara ilişkin sorular yöneltilmiştir.

Yavaş şehirlerin öncelikli kriteri olan nüfus sınırlandırmasına ilişkin B ve A kodlu katılımcılara sorulan sorunun cevapları değerlendirildiğinde bölgedeki nüfus artışının bir tehdit oluşturduğu görülmektedir. yavaş şehir olduktan sonra yaşamak için daha tercih edilebilir bir cazibe merkezi haline gelmesi sebebiyle 10-15 yıl içerisinde yavaş şehir unvanını kaybedileceği düşüncesi yavaş şehirlerin sürdürülebilirlik ilkesine ters düşmektedir.

İki farklı işletmeciye çevre politikalarına ilişkin yöneltilen sorularda İ1 kodlu katılımcının, “Yüksek sezonda (Temmuz, Ağustos) daha önceden yapmakta olduğumuz düğün nişan gibi canlı müzik esasına dayanan yüksek gürültülü organizasyonları almaz olduk. En başta kışın yaşanan çevre kirliliğinin azaltılması için, kömür kullanımının en aza indirgenmesi, bunun için de nihai çözüm olan doğalgazın gelmesi için gerek işletme gerekse Turizm İşletmecileri Derneği olarak dilekçelerimizi verdik ve her platformda konuyu gündeme getiriyoruz.” yanıtı ile hava ve gürültü kirliliğine yönelik aldığı önlemler dikkat çekerken; İ2 kodlu katılımcının, “Yavaş Kültürü için biz de dâhil olmak üzere buradaki hiçbir restoran ne çevresel ne de altyapıyla alakalı bir değişimde bulunmadı” yanıtı ile çevre ve altyapı politikalarına ilişkin herhangi bir uygulamaya gitmedikleri görülmektedir. İki katılımcı arasında oluşan tezatlık, yerel yönetimlerin çevresel düzenlemelere ilişkin işletmeleri zorunlu uygulamalara tabi tutmadığı ve denetlenebilir olmadığı görülmektedir.

Katılımcılardan hava kirliliğine yönelik alınan cevaplarda bölgede hala kömür kullanımı olduğu ve doğal gaz hattının olmadığı görülmektedir.

Altyapı Politikalarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan kişilere yavaş şehir hareketinin altyapı politikalarını içeren kriterlere ilişkin sorular yöneltilmiştir. Bu sorularla birlikte yavaş şehir Kültürüyle birlikte kendi işletmelerindeki alt yapı geliştirmelerine dair çalışmalar, kamusal anlamda geliştirilen altyapı çalışmaları ve çözüm getirilmesi gereken kente dair olası yapısal sorunlara ilişkin bulgular derlenmiştir.

A ve B kodlu katılımcılar bölgede artan trafik yoğunluğu ile ilgili yöneltilen sorularda son zamanlardaki artışın doğruluğunu teyit etmektedirler bu sorun için yerel yönetim bisiklet yolları ve bisiklet kullanımını yaygınlaştıracak çalışmaların çözüm olabileceğini vurgulamaktadırlar. İ2 kodlu katılımcının bölgeyi ziyarete gelen müşterilerine ücretsiz bisiklet hizmeti sağlaması ve bisiklet güzergâhı haritaları temin etmesi bu çalışması destekler nitelikte görülmektedir.

Bölgedeki geniş kapasiteye sahip işletmelerden olan İ1 kodlu katılımcı talebin yaklaşık %30-35 kadarını karşılayabildiklerini aktarırlarken ‘otel kapasitelerinin arttırılması’ kriterine yönelik eksikler olduğu görülmektedir.

Kırsal bölgede yaşan Ü1, Ü2, Ü4 kodlu katılımcılara kırsal bölgede yaşayanların sosyal hizmetlere erişimi ile ilgili yöneltilen sorularda; yaşlı bakımına yönelik başarılı çalışmalar olduğunu fakat çocukların sosyal becerilerini geliştirecek hizmetlerden uzak kaldıkları sonucuna varılmaktadır.

Kentsel Yaşam Kalitesi Politikalarına Yönelik Bulgular

Yavaş şehir kentsel yaşam kalitesi politikalarında, kentsel yaşanabilirliğin artması için yerel ürün ve üreticilerin desteklenmesi, yerel ürünlerin ve değerlerin markalaştırılması gibi yerel halkın ekonomik anlamda kalkınma sağlayacağı ve böylece yaşam kalitesinin arttırılabileceği kriterleri barındırmaktadır. Bu kapsamda politikaları uygulayan yerel idari birimlere ve yerel ürünün kullanımını yaygınlaştırarak artmasını sağlayabilecek işletmelere yerel ürün kullanımına ilişkin sorulara verilen yanıtlar değerlendirildiğinde;

B ve A kodlu katılımcılara yerel üretimi destekleme çalışmalarına ilişkin yöneltilen sorulara karşılık olarak yerel üreticinin ürünlerinin satışını yapabileceği pazar ve panayır oluşumlarını desteklediklerini ifade etmektedirler. Bu uygulamalar yerel üreticinin faaliyetlerini yalnızca dönemsel ve hava koşullarına bağlı olarak sınırlamakta, bu durum da yerel üretici faaliyetlerinin sürekliliğini ve kalıcı olmasını engellediği için yetersiz kaldığı görülmektedir.

Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkârlara Dair Politikalara İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan kişilere sürdürülebilir tarım uygulamaları, yerel ürünlerin ve kültürlerin korunması, bölgeye ait kültürel iş kollarının korunmasına ilişkin kriterleri içeren Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkârlara ilişkin yavaş şehir politikaları bağlamında; İdari birimlere üretimi destekleyen uygulamalarına ilişkin; otel ve restoran işletmecilerine, üreticilerine ve el zanaatıyla ilgilenen esnaflara

da yavaş şehir olduktan sonra işletmelerindeki gelişimlerin değerlendirebileceği sorular yöneltilmiştir. Verilen yanıtlara göre;

B ve A kodlu katılımcılar, yerel üretimi destekleyici çalışmalarla ilgili yöneltilen sorulara; Köyceğiz'de en yaygın olarak narenciye ve bal üretimi olması sebebiyle 'Köyceğiz Portakalı' ve 'Köyceğiz Balı' olarak markalaşmaya gidildiği ve coğrafi işaretleme çalışmaları ile yerel üretimi destekledikleri şeklinde yanıt vermektedirler.

Ü1, Ü2, Ü3, Ü4 kodlu katılımcılara, yavaş şehir kriterlerinden olan ilaçsız ve GDO'suz üretimin yapılması ve denetlenmesi ile ilgili yöneltilen sorularda; tarımsal üreticinin bu konuda gerektirdiği düzeyle bilinç oldukları gözlemlenmektedir. Yerel üreticinin hal piyasalarında ürünlerinin değerini koruyamamaları, fiyat belirleyememeleri ve üretim maliyetlerinin günden güne artması karşısında üreticilere yönelik teşvik programlarının olmamasının olumsuz etkileri olarak gözlemlenmektedir.

Yavaş şehir kriterlerinden olan Yavaş Yemek hareketini desteklemeye yönelik çalışmalara ilişkin İ1 ve İ2 kodlu katılımcılara yöneltilen sorularda; İ1 işletmesinin tam anlamıyla Yavaş Yemek hareketine geçmesi de Yavaş Yemek hususlarından olan yerel üretici pazarını desteklemesi, donuk ve hazır gıda kullanımının önüne geçmesine yönelik çalışmaları olduğu görülmektedir. İ2 işletmesi ise kendi menülerine alternatif olarak bir Yavaş Yemek menüsü oluşturarak bölgede ilki başlattığı görülmektedir.

Yavaş şehir olma sürecinde markalaşma çalışmaları sürdürülen 'Köyceğiz Portakalı' ve 'Köyceğiz Balının' en büyük üretim hacmini Ü1 ve Ü3 kodlu katılımcılar oluşturmaktadır. İki üretici de yurtiçine ve yurtdışına üretim yaptıklarını ifade ederken bölgede kendi markalarının değil hala kırsalda faaliyet gösteren küçük üreticinin ön plana çıkarılarak bölgeye ait yerel ürünlerin daha iyi gelişebileceği vurgulamaktadır. Ü3 kodlu katılımcının, "Otellerin ve restoranların benim markamı konseptlerine almaları konusunda talepleri arttı ama ben köyümüzde kendi balını yapan abimizin de balını gördüklerinde gerçek Köyceğiz balı ile karşılaştıklarının bilinmesini isterim." yanıtı büyümekte olan yerel üreticinin kırsalda yaşayan küçük üretilmeye olan desteğinin bir göstergesidir.

Z1 kodlu katılımcıdan alınan yanıtlara göre; yavaş şehir hareketi kapsamında tarımsal üretim üzerinde gelişmelere rastlanırken bölgenin kültürünü yansıtacak kültür ve sanat aktivitelerinin, zanaatkarlara yönelik destekleyici çalışmaların geri planda kaldığı görülmektedir.

Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim Planlarına İlişkin Bulgular

Katılımcılara, ziyaretçilere bakış açısı, yerel halkın yavaş şehir kültürüne yönelik algılarına yönelik sorular yöneltilmiştir. Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim Planlarına ilişkin politikalar bağlamında geliştirilen uygulamalarla birlikte yerel halkın Yavaş kültürüne yönelik bilinç düzeyini değerlendirmek hedeflenmektedir.

Tüm katılımcılara Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim Planlarına ilişkin yöneltilen sorulardan alınan cevaplara göre; yavaş şehir olma sürecince yerel yönetimlerin çok yüksek motivasyonla başladığı fakat yavaş şehir unvanı sonrasında çalışmaların azaldığı, Yavaş kültürünü benimsetecek ve bu kültüre olan farkındalığı arttıracak uygulamalardan uzaklaşıldığı görülmektedir.

Kırsal kesimde yaşayan yerel halkın sadece tarımsal üretim konusunda bilinç kazanırken, daha turistik bölgede faaliyet gösteren İ1, İ2, Ü3, Z1, Z2 kodlu katılımcılar; yerel halkın ve bölgeye gelen ziyaretçilerin yavaş şehir bilincinde olmadıklarını, bölgeye yapılan ziyaretlerin doğrudan buraya yapılmayıp günübirlik olarak sınırlı kaldığını ifade etmektedirler.

Yavaşlık Kavramına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan kişilere görüşmelerin sonunda kendi şehirlerinin marka adını oluşturan 'Yavaş' kavramının zihinlerinde nasıl bir çağrışım yaptığını görebilmek adına "Yavaş kavramı sizin için ne ifade etmektedir?" sorusu yöneltilmiş ve verilen cevaplar gruplandırılarak bir frekans tablosu oluşturulmuştur.

Tablo. 1 Yavaş Kavramına İlişkin Frekans Tablosu

Yavaş Kavramı	Frekans (f)	Yüzde (%)
Sakinlik	6	%60
Doğa ve İnsanın Uyumu	2	%20
Yavaş İlerleme	1	%10
Hıza Alternatif	1	%10
Toplam	N=10	%100

Frekans tablosuna göre katılımcıların %60'ı yavaş kavramını 'sakinlik', %20'si 'doğa ve insanın uyumu', %10'u 'yavaş ilerleme' ve son olarak %10'u 'hıza alternatif' olarak nitelendirmiştir.

Elde edilen sonuçlara göre, katılımcıların yavaş kavramına ilişkin algı düzeylerine bakıldığında genel olarak yavaş kavramını sakinlikle ilişkilendirdiklerini ve yaşadıkları bölgeyi yansıttığını ifade etmektedirler. Bu durum, yaşadıkları bölge ile yavaş kavramı arasındaki ilişki açısından doğru bir kimlik ve imaj yaklaşımı olduğunu ifade etmektedir. İ2 kodlu katılımcının "Yavaş kavramı benim için kapitalist tüketim alışkanlarına ve insanın yetişemediği hız olgusuna alternatiftir. Yavaş olunca insan kendisiyle barışır. İnsanın doğa ile yakınlaşmasına cevap olmaktır." yanıtı yavaş kavramının felsefesini yansıtan bir örnek olarak değerlendirilebilir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Paydaşların yavaş şehir politikalarına ilişkin beklenti, algılama biçimleri ve davranışları derinlemesine analizmiş edilmiş ve özetle çevre, altyapı, kentsel yaşam, üretim ve farkındalık politikalarına ilişkin dikkat çekici sonuçlar elde edilmiştir.

Köyceğiz'de çevre politikaları kapsamında bakıldığında; yavaş şehir öncelikli kriteri olan 50.000 nüfusu aşmama şartının bölgede büyüme hızına baktığında 10-15 yıl içerisinde koruyamayacağı öngörülmektedir. Bu durum yavaş şehir unvanının kaybedilmesi konusunda tehdit oluşturmaktadır. Bunun yanında kontrolsüz ve ani nüfus artışının; trafikten kaynaklı hava kirliliği, yapılaşmadan kaynaklı yeşil alanların azalması, doğal kaynakların tüketiminin hızla artması gibi çevresel sorunlar yaratabileceği görülmektedir. Bu durum yavaşça ilerleme, sürdürülebilir bir yaşam ve gelecek sağlama ilkeleriyle oluşturulan yavaş kültürüne tamamen ters düşmektedir. Yerel İlçe içinde bisiklet ve elektrikli motor harici araç kullanımında getirilebilecek kısıtlamalar ilçe içerisinde özellikle turistik alanlara yakın yolların trafiğe kapatılması gibi uygulamalar bölge içerisinde araç kullanımı azaltabilecek öneriler olarak sunulabilmektedir. Bölgede artan nüfus sebebiyle hızla artan yapılaşmanın daha fazla talep yaratmayacak şekilde ve yeşil alanların varlığını koruyacak şekilde sınırlandırmalar getirilmelidir. Katılımcılara yöneltilen 'Bölgeyi ziyaret eden turistlerin ve yerel halkın yavaş şehir bilinci hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?' sorusuna verilen yanıtlar değerlendirildiğinde, Köyceğiz ilçesinin görsel imaj eksikliği görülmektedir. Yeni yapılan modern görümlü binalar ve eski evler birbirleriyle tezatlık oluşturmaktadır. 'Köyceğiz evleri' gibi bir imaj çalışması geliştirilebilir bina dış cepheleri için bu şekilde düzenlemeler gerçekleştirilebilir. İmaj çalışmasını için sadece Yerel Yönetimler değil tüm paydaşların ve yerli halkın katılımı desteklenmelidir.

Araştırmaya katılan işletmelerin çevre politikalarına ilişkin aldıkları kararlar incelendiğinde birbirlerinin farklılık gösterdiği görülmektedir. İ1 işletmesinin gürültü kirliliğini önlemek için; düğün nişan gibi gelir getiren işlerden vazgeçmesi, hava kirliliğini önlemek için kömür kullanımını en aza indirgeyecek çalışmalara ortak olması, bisiklet kullanımı yaygınlaştırmak için ücretsiz hizmet vermesi gibi yapıcı çevresel kararlara aldıkları görülmektedir. Her işletmede bu tip kararlara rastlanmamaktadır. Bu soruna çözüm olmak için pilot uygulamalara geçerek örnek otel ve örnek restoran uygulamalarına geçilmesi ve diğer işletmelerin de bu uygulamalara geçmesini zorunlu kılması çözüm yaratabilecektir.

Köyceğiz'de altyapı politikaları kapsamında bakıldığında; katılımcılar yoğunluklu olarak trafik sıkışıklığı ve otopark sorununa dikkat çekmektedir. Köyceğiz'in bir özelliği ihtiyaç duyulmadığı için

trafik ışıklarının bulunmamasıdır. Trafiğe bağlı altyapı sorunları bu özelliğin kaybedilmesine sebep olacaktır. Altyapı politikaları kapsamında 'özel araç yerine eko araç kullanımının yaygınlaştırması' kriteri dikkate alınarak kamusal alanlarda kullanılacak bisiklet, elektrikli scooter gibi alternatif araçları hizmete sunmak yine altyapı politikası kriterlerinden olan 'Metro ve otobüs durakları gibi aktarma merkezlerinde bisiklet park yerleri' sağlamak ve halkın araç kullanımının etkileri üzerine farkındalığını arttıracak çalışmalar bu soruna çözüm olabilecektir.

İ1 kodlu katılımcının çevresel kararlarına ilişkin yanıtlar analiz edilirken Köyceğiz için önemli bir altyapı sorunu olan doğalgaz hattının olmaması sorunu ortaya çıkmaktadır. Yerel halkın yaygın olarak kömür sobası kullanmasının yarattığı hava kirliliğinin önüne geçebilmek adına kömür kullanımı yasaklamak alternatif bir yakıt türünü sunmadan çözüme ulaştırmayacaktır.

Otel kapasitelerinin yetersizliğine ilişkin altyapı sorununa yapılaşmadan alternatifler sunmak yavaş kültürü için daha uygun olacaktır. Ev pansiyonculuğu adı verilen uygulama ile ilçe yerli halkı için misafirperverlik ve farkındalık politikaları açısından da gelişim sağlanabilecektir.

Yavaş şehir olma sürecinde, kentsel yaşam politikaları kapsamında kırsalda yaşayan yerel halkın sosyal uyumu ve sosyal imkânlara erişimi önem arz etmektedir. Bu kapsamda kırsalda yaşayan katılımcılara sosyal altyapının geliştirilmesine yönelik sorular yöneltilmiş ve verilen yanıtlardan elde edilen bulgulara göre; kırsal kesimde yaşayan çocukların gelişimi için sosyal aktivite yoksunluğu ve yoğun yağmur yağışından kaynaklı kırsaldan merkez ilçeye giden yolların kapanması sorunu sosyal hizmetlere erişimin kısıtlılığına dikkat çekilmektedir.

B ve A kodlu katılımcılara yerel üretimi destekleme kriterine ilişkin yöneltilen sorulara verilen cevaplar incelendiğinde; yerel üreticinin ürünlerini tanıtmaya satış yapabileceği pazarlar ve panayır niteliğinde oluşumları uygulamaya koydukları görülmektedir. Bu uygulamalar destekleyici nitelikte olmasına rağmen kalıcılık ve süreklilik sağlama konusunda yetersiz kalabilmektedir. Panayırın sadece önemli günlerde sezonluk gerçekleştirilmesi ve açık hava pazarlarının hava şartlarından bazı durumlarda gerçekleştirilememesi gibi durumlarda sürekliliği korumak zor olacaktır. Yerel ürünleri tanıtmak hem de yavaş kültürünü tanıtmak amacıyla hem ilçe merkezinde hem de yol güzergâhlarında 'Yavaş Market' temalı organizasyonlar geliştirilebilir. Bu uygulama ile yerel ürünlerin sertifikasyon ve markalaşması açısından gelişim sağlanabilecektir.

Köyceğiz'in birincil üretimi olan narenciye ve balın coğrafi işaretleme uygulamalarının başlaması, ilaçsız ve GDO'suz tarımsal üretim konusunda tarımsal üreticinin bilinçlendirilmesi ürünlerin kalitesini arttırırken oluşan maliyetler üreticinin üzerinde kalmakta ve tarımsal üretime yönelik teşvikler yetersiz olmaktadır.

Ü3 kodlu katılımcının işletmesinin markalaşması, ev içi üretim yapan kadınlarla işbirlikleri yapması, bölgeye özgü değerlerin kullanılması ve bunların hem yurtiçinde hem yurtdışında e-ticaretle tanıtım ve geliştirme çalışmalarının yapılması, tarım ve gıda üreticisi paydaşlarının birbirlerini desteklemesi ve ortak gelişim sağlaması Köyceğiz'e ait değerlerin bilinirliğinin artması bağlamında başarı katacağı görülmektedir.

Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatçılara Dair Politikalar kapsamında el yapımı zanaatçılık gerektiren ürünlerin de markalaşması esas tutulmaktadır. Yöreyle ait ipek böcekçiliği, sepet, hamak, keçe gibi el zanaatçılığı içeren iş kollarına yönelik marka değeri oluşturmak için çalışmaların başlatılması gerekmektedir ve gelecek nesillere aktarımı için bu zanaatçılıklara yönelik kurslar açılarak iş kollarının devamlılığı sağlanmalıdır.

Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim Planlarına ilişkin katılımcılara yöneltilen soruların sonucunda yavaş şehir kültürünün benimsenmesi için halkın farkındalığını arttıracak, yavaş kültürüne süreklilik

kazandıracak uygulamaların yetersiz kaldığı görülmektedir. Katılımcılardan alınan cevaplara göre yerel yöneticilerin sürece yüksek motivasyonla başlamasına rağmen yavaş şehir kültürünü geliştirmek, Köyceğiz'in kültürel değerlerini ortaya çıkarmak konusunda şu aşamada yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. Yavaş şehirler, yerel halkın yaşam kalitesini arttırmayı ve yerel paydaşları desteklemeyi hedeflerken aynı zamanda çevreye saygı göstermeyi, kentin estetiğini ve mimarisini koruyarak kentin sahip olduğu değerleri sürdürülebilir hale getirmeyi hedeflemektedir. Bunları sağlamak için de oluşturulan politikalarla birlikte yol haritası bellidir. Önemli olan bu yol haritasında yerel halkın ve tüm paydaşların sorumluluk bilincinde olması gerekmektedir.

Yavaş şehir politikaları başarılı bir şekilde uygulanmadığında, kentlerdeki olumsuz etkiler devam eder ve artar. Bu etkiler arasında trafik sıkışıklığı, hava ve gürültü kirliliği, stres, insan sağlığına zararlı koşullar, doğal kaynakların aşırı kullanımı, tarihi ve kültürel mirasın kaybı gibi sorunlar yer alabilir.

Yavaş şehir stratejisi bir marka şehir stratejisidir ancak sadece marka şehir olmak amacıyla oluşturulmuş bir strateji değildir. Yavaş şehir politikalarının uygulanmaması, yerel paydaşları ve yerel kültürü de olumsuz etkileyebilir. Yerel işletmelerin ve el zanaatkarlarının desteği olmadan, sadece markalaşmaya odaklanarak; büyük zincir mağazaların ve endüstriyel üreticilerin yayılması, kentlerin karakterini ve kültürel zenginliğini yok edebilir.

Ayrıca, yavaş şehir politikaları uygulanmadığı durumlarda, kentsel alanlarda toplumsal ve sosyal sorunlar da ortaya çıkabilir. Kalabalığın ve kargaşanın olduğu ortamlarda insanların birbirleriyle etkileşim kurma fırsatları azalabilir ve kentlerin bölünmüşlüğü artabilir. Bu nedenle, yavaş şehir politikalarının başarılı bir şekilde uygulanması, kentlerin

Yapılan araştırmaya göre yavaş şehir uygulamalarına geçildiğinde paydaşların ekonomik gelişim beklentileri doğmuştur. Bu beklentilerin olumlu karşılanmaması sonucunda paydaşların yavaş şehir uygulamalarına karşı motivasyon düşüklüğü yaşadığı görülmektedir. Bunun sonucunda paydaşların ve yerel halkın yavaş şehir uygulamalarından uzaklaştığını ve bir kesimin hala konu hakkında bilinç düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür.

Yapılan mevcut çalışmada, yavaş şehir olduktan sonra bölgede göçlere bağlı nüfus artışının çevresel ve altyapısal sorunlar ortaya çıkardığı görülmektedir. Küreselleşmeye ve hıza alternatif olarak ortaya çıkan yavaş şehir kavramının asıl amacı küçük ölçekli bölgeyi kalkındırırken aynı zamanda yerel değerleri korumak ve çevresel sürdürülebilirliği sağlamaktır. Bu olguları sağlayabilmek adına Radstrom (2014), bölgesel planlamanın önemine vurgu yapmaktadır. Bölgenin kültürel zenginliklerinin ve yerel kimliğinin kaybedilmemesi için yerel yönetimlerin uzun vadeli vizyon çalışmaları yapması gerektiği ve asıl vizyonlarının mevcut değerleri korumak olması gerektiği üzerine durmaktadır. Radstrom bir yerin önemini kimliğinin belirlediğine vurgu yapmaktadır. Bölgeye ait oluşturulan peyzaj kimliğinin bile bu unsurda paha biçilemez olduğuna değinmektedir. Köyceğiz için de araştırmada yerel kimlik sorunun olduğu sonucuna varılırken Radstrom'un önerileri Köyceğiz'in çevresel ve altyapı sorunlarına ilişkin yapıcı öneri niteliği taşımaktadır.

Köyceğiz, 2018 yılından beri yavaş şehir unvanı taşımaktadır ve 10-15 yıl içerisinde bu unvanın kaybedebilir. Buna karşılık ilk yavaş şehir olan İtalya'nın Greve in Chianti beldesi 1999 yılından beri yavaş kültürünü korumaktadır. Yavaş kültürünü korumaya yönelik karşılaştırmalı bir çalışma yapılırsa çözüm yolları da net bir şekilde ortaya konulabilecektir. Daha fazla yavaş şehirlerin ve paydaşların incelenmesiyle sonuçların ve çözüm önerilerinin artabileceği düşünülmektedir. Buna yönelik son olarak birtakım önerilerde bulunmak gerekirse:

Covid-19'un yavaş şehirler üzerindeki etkisi araştırılabilir. Covid-19'un toplum üzerinde yarattığı sağlıklı yaşam, organik ürün kullanımı, sosyal izolasyon gibi kaygıların etkisi ile yavaş şehirlere olan göçün arasındaki ilişki araştırılabilir.

Paydaşların yavaş şehirleri algılayış biçimlerini analiz edebilmek için nicel ölçek geliştirilebilir, farklı yavaş şehir örnekleri ile karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir.

Yavaş şehirler ve Endüstri 4.0 arasında ilişki kurulabilir. Akıllı Şehir teknolojilerinin yavaş şehirlere entegre edilmesi, dijitalleşmenin yavaş şehir yerel kültürü üzerine etkileri, yerel pazarın dijital girişimcilikle güçlendirilmesi gibi çalışmalar yapılabilir.

Yavaş şehirler, çevresel planlama ilkelerini benimseyerek doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını ve çevresel risklerin azaltılmasını hedefler. Bu durum, afet risklerinin azaltılmasına ve afetlerin yarattığı olumsuz etkilerin azaltılmasında önem rol oynayabilmektedir. Afet riskinin azaltıldığı bölgeler göç için daha tercih edilebilir hale gelebilmektedir. Bu sebeple Kahramanmaraş depremlerinden sonra değişen yerleşim alanı tercihleri ile yavaş şehirlerin ilişkisi araştırılabilir.

Yavaş şehirlerin ulaşım ve hareketlilik sistemleri üzerindeki etkilerini araştıran çalışmalar yapılabilir. Bu çalışmalar, yaya ve bisiklet trafiği, toplu taşıma kullanımı, araç trafiği azaltma politikaları ve ulaşılabilirlik gibi konuları ele alabilir.

Yavaş şehirlerin kültürel mirasın korunması ve yerel kimlik üzerindeki etkilerini araştıran çalışmalar yapılabilir. Bu çalışmalarda, yerel mimari, geleneksel el sanatları, yerel festivaller ve kültürel etkinlikler gibi konuları incelenebilir.

Beyan

Makalenin tüm yazarlarının makale sürecine verdikleri katkı eşittir. Yazarların bildirmesi gereken herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

KAYNAKÇA

- Akkoç, T. (2023). Sakin Şehir Hareketinin Desteklenmesinde Çevresel Kaygının Düzenleyici Rolü, *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*, 6(1): 103-111.
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli, *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1): 1-14.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme, *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1): 231-274.
- Coşar, Y. (2013). *Yavaş şehir (cittaslow) olgusunun turist davranışları ve yerel halkın kentsel yaşam kalitesi algısına etkileri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Çağay, A. (2019). *Uluslararası turizm pazarlaması bağlamında yavaş şehirlerin turist tarafından algılanan yavaşlık düzeyi, çevre duyarlılığı ve gönüllü sade yaşam ilişkisi: Seferihisar örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- Çakıcı, A. C., Yenipınar, U., ve Benli, S. (2014). Yavaş şehir hareketi: Seferihisar halkının tutum ve algıları ile yaşam doyumları, *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 11(3): 26-41
- Dickinson, J. and Lumsdon, L. (2010). *Slow Travel and Tourism*. London: Routledge Publications.
- Güneş, G., Çalışkan Arısoy, E., & Aslan, E. (2015). Cittaslow ağına dâhil kentler ve sürdürülebilir turizm kriterlerine yönelik bir analiz, *Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi, Bildiriler Kitabı*, Gümüşhane Üniversitesi 14-16 Mayıs 2015. Gümüşhane. ss: 311- 324.
- Kaya, O. (2011). *Sürdürülebilir rekabet avantajı ve yavaş işletmecilik: Karşılaştırmalı bir araştırma*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Knox, P. L. (2005). Creating ordinary places: Slow cities in a fast world, *Journal of urban design*, 10(1): 1-11.
- Kodaş, B. ve Özçelik, M. (2022). Ziyaretçilerin Yavaş Turizm Motivasyonlarının Belirlenmesi: Halfeti Örneği, *GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism Recreation and Sports Sciences*, 5(1): 58-72.

- Mayer, H., and Knox, P. L. (2006). Slowcities: Sustainableplaces in a fastworld, *Journal of urban affairs*, 28(4): 321-334.
- Özgen, Ö. (2012). Seferihisar: A sustainableplace in a fastworld, *Milli Folklor Dergisi*, 24(95): 135-146.
- Özkan, H. C. (2011). *Bir sürdürülebilir kent modeli: yavaş şehir hareketi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Petrini, C. (2013). *Slowfoodnation: Whyourfoodshould be good, clean, andfair*. Newyork: Rizzoli Publications.
- Petrini, C. Ve Padovani, G. (2005). *SlowFood Devrimi*, (Çeviren, Ekiz, Ç.) İstanbul: Sinek Sekiz Yayınevi.
- Pietrykowski, B. (2004). Youarewhatyoueat: Thesocialeconomy of theslowfoodmovement, *Review of Socialeconomy*, 62(3): 307-321.
- Radstrom, S. (2014). A Place Sustaining Framework for Local Urban Identity: An Introduction and History of Cittaslow, *Italian Journal of Planning Practice*, 1(1): 90-113.
- Rubin, H.J. and Rubin, C.S. (2005). *Qualitative Interviewing: The Art of Hearing Data*. California: Sage Publications.
- Stanowicka, A., Kobylińska, M., and Wichowska, A. (2023). Awareness of the Cittaslow Brand Among Polish Urban Dwellers and Its Impact on the Sustainable Development of Cities, *Sustainability*, 15(10): 7799.
- Tekin, C. (2017). *Yavaş Turizm ve Yavaş Turist: Cittaslow Seferihisar'da Karşılaştırmalı Bir Araştırma*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Batman Üniversitesi, Batman.
- Tekin, H. H. ve Tekin, H. (2006). Nitel araştırma yönteminin bir veri toplama tekniği olarak derinlemesine görüşme, *İstanbul University Journal of Sociology*, 3(13): 101-116.
- Uslu, A. ve Avcı, U. (2020). Yerel Halkın Cittaslow Hareketine Bakış Açısına Yönelik Bir Araştırma: Köyceğiz Örneği, *Turizm Akademik Dergisi*, 7(1): 117-131.
- Yener, Ö. ve Abdulkadir, G. (2007). Sosyal ve eğitim bilimleri araştırmalarında evren-örneklem sorunu, *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15: 394-422.
- Yılmaz, A., Tuncer, M. ve Zorlu, K. (2016). Yavaş Şehir (Sürdürülebilir Yerel Kalkınma) Potansiyelinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma: Güzelyurt, Aksaray, *Studies of The Ottoman Domain (Osmanlı Hakimiyet Sahası Çalışmaları)*, 6(10): 1-18.
- Yin, R. K. (2011). *Applications of casestudyresearch*. USA: Sage Publications.
- YÜKSEL, F., Funda, Ö. N., KILIÇ, B. Ve AKÇAY, S. (2020). Paydaşların gözüyle yavaş şehir Akyaka'da aşırı turizm, *Turizm Akademik Dergisi*, 7(1): 257-268.
- Zengin, B. ve Genç, K. (2018). Yavaş Şehirlerin (Citta-Slow) Pazarlanması: Göynük Örneği, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(2): 585-599.
- <http://www.mutso.org.tr/ihracat-yapan-uyelerimiz/> [Erişim tarihi: 21.04.2023]
- http://www.mutso.org.tr/uyesirketlerimiz_categories/uretim-yapan-uyelerimiz/ [Erişim tarihi: 21.04.2023]
- <https://www.cittaslow.org/>[Erişim Tarihi: 21.05.2023]
- <https://cittaslowturkiye.org/tr/uyelik-sureci-ve-kriterler/>[Erişim Tarihi: 21.05.2023]
- <https://www.cittaslow.org/content/philosophy>. [Erişim Tarihi: 21.05.2023]
- <https://www.cittaslow.org/content/association>. [Erişim Tarihi: 21.05.2023]